

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeeriumi tulemusvaldkonna „Eesti keel ja eestlus“ 2021. aasta tulemusaruanne

Mai 2022
Tartu

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamisest, arengutest ja väljakutsetest	4
Kokkuvõtte tulemusvaldkonna arengust.....	5
„Eesti 2035“ strateegiliste sihtide suunas liikumine	6
Tulemusvaldkonna kõige olulisemad edusammud.....	6
Tulemusvaldkonna olulisemad väljakutsed.....	7
Tulemusvaldkonna „Eesti keel ja eestlus“ 2021. a eelarve jaotus ja eelarve täitmine	8
2. Ülevaade programmi tegevuste elluviimisest ja tulemuste saavutamisest	10
2.1. Eesti keele kindel staatus ja hea maine, innovaatiline, avatud ja mitmekesine keeletaristu.....	10
2.2. Eesti keele õpe ja mitmekeelsus	12

Sissejuhatus

Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) valitsemisala annab oma panuse Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse neljas tulemusvaldkonnas: 1) tark ja tegus rahvas, 2) teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus, 3) eesti keel ja eestlus ning 4) riigivalitsemine. Tulemusvaldkondade eesmärgid ja strateegilised suunad on kirjas valdkondade arengukavades. Arengukavades seatud eesmärkide elluviimiseks on koostatud programmid, mille abil planeeritakse, eelarvestatakse ja viiakse ellu arengukavade rakendamiseks vajalikke meetmeid ja tegevusi ning mille põhjal toimub tulemusvaldkondade aruandlus.

Käesolev tulemusaruanne annab ülevaate **tulemusvaldkonna eesti keel ja eestlus** eesmärkide poole liikumisest nii arengukava kui programmi tasandil, 2021. aasta olulisematest tegevustest ja eelarve täitmisest.

Tulemusvaldkonda panustab **eesti keele arengukava 2021–2035**. Arengukava lähtekoht on eesti keele staatus riigikeelena, mis on tagatud põhiseaduse, keelesaaduse ning muude keeleoskust ja keelekasutust reguleerivate õigusaktidega. Arengukava üldeesmärk on tagada eesti keele elujõud ja toimimine Eesti Vabariigis esmase keelena igas eluvaldkonnas, tagada igapäevase õiguse ja võimalus kasutada Eestis eesti keelt, säilitada ja tugevdada eesti keele staatust, mainet ja eestikeelset kultuuri- ja inforuumi ning väärtustada teiste keelte valdamist.

Arengukava eesmärkide elluviimiseks on kinnitatud **keeleprogramm**, mida koostatakse ja muudetakse igal aastal eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise raames ning milles on arengukava struktuuri järgides esitatud meetmed ja programmi tegevused.

Tulemusaruande kasutajad on Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Riigikontroll, valitsus- ja muud asutused ning avalikkus, samuti annab see infot riigi majandusaasta koondaruande, aruandeaastale järgneval aastal koostatava riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamiseks. Tulemusaruande põhjal annab arengukava juhtkomisjon soovitusi programmide algatamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks.

Tulemusvaldkonna üldinfo:

Tulemusvaldkond	Eesti keel ja eestlus
Valdkonna arengukava	Eesti keele arengukava 2021–2035
Tulemusvaldkonna ja arengukava eesmärk	Tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse ning sellega eesti keele säilimine läbi aegade.
Eesti 2035 sihid	Strateegiline üldsiht „Demokraatlik ja turvaline riik, kus austatakse õigus- ja sotsiaaliigi põhimõtteid ning kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur“
Programm	Keeleprogramm 2021–2024
Programmi eesmärk	Eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.
Vastutav ministeerium	Haridus- ja Teadusministeerium

1. Ülevaade tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamisest, arengutest ja väljakutsetest

Eesti keele arengukava 2021–2035 üldeesmärk on tagada eesti keele elujõud ja toimimine Eesti Vabariigis esmase keelena igas eluvaldkonnas, tagada igapäevane õigus ja võimalus kasutada Eestis eesti keelt, säilitada ja tugevdada eesti keele staatust, mainet ja eestikeelset kultuuri- ja inforuumi ning väärtustada teiste keelte valdamist.

Üldeesmärgi elluviimiseks on seatud kolm strateegilist eesmärki:

- 1) eesti keele staatus on kindel ja maine on hea;
- 2) eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult;
- 3) kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust.

Eesti keele arengukava 2021–2035 on eesti keele arengukava 2011–2017(2020) ja Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2015(2017) jätkustrateegia, milles seatakse sihid järgmiseks 15 aastaks.

HTM lähtub tulemusvaldkonna ja arengukava eesmärkide poole liikumise hindamisel **üldeesmärgi ja strateegiliste eesmärkide mõõdikutest:**

Mõõdik	Algtase	2021 tegelik	Sihttase 2035
Üldeesmärgi mõõdikud			
16–65-aastaste Eesti elanike funktsionaalne lugemisoskus eesti keeles	Täpsustatakse PIAAC uuringu tulemuste põhjal	Uuring viiakse läbi 2022–2023	Täpsustatakse PIAAC uuringu tulemuste põhjal 2024
Eesti keelt kasutavate inimeste osakaal rahvastikust*	Täpsustatakse 2022. aastal	91%*	Täpsustatakse 2022. aastal
1. strateegilise eesmärgi „Eesti keele staatus on kindel ja maine on hea“ mõõdikud**			
Eesti keele maine ühiskonnas: - eesti emakeelega inimeste hulgas - eesti keele oskus ja maine eesti keelest erineva ema- või kodukeelega inimeste hulgas	Täpsustatakse 2022. aastal	Uuringut ei toimunud	Täpsustatakse 2022. aastal
2. strateegilise eesmärgi „Eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult“ mõõdikud			
Rahvusvahelise levikuga Eesti keeleteaduse publikatsioonide hulk ja viidatavus***	Mõõdetakse 2022. aastal	-	Täpsustatakse 2022. aastal
Mitmekeelsete terminibaaside hulk****	70 (2020)	80	100
Eesti keele keeletehnoloogiline tugi	Osaline	Osaline	Täielik
3. strateegilise eesmärgi „Kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust“ mõõdikud			
Eesti keele kui teise keele õppekorralduse keskkond täiskasvanud õppijale	Puudub	Puudub	On loodud ja aktiivses kasutuses
Eesti elanike enesehinnanguline võõrkeeleoskus*****	Täpsustatakse 2022. aastal	-	Täpsustatakse 2022. aastal

* Muu ema- või kodukeelega inimeste enesehinnangulise eesti keele oskuse kohta kogutakse infot Statistikaameti korraldatava Eesti tööjõu-uuringuga. Mõõdik sisaldub riigi pikaajalises strateegias Eesti 2035. 2021. a andmed on esialgsed.

** Allikas: Eesti keele maine uuring. 2021. aastal uuringut ei toimunud.

*** Mõõdetakse rahvusvahelistes eelretsenseeritavates väljaannetes (välja arvatud teeside kogumikud) avaldatud publikatsioonide (ETIS klassifikatsiooni 1.1, 1.2, 3.1, 2.1, 3.3) hulka ja viidatavust.

**** Mõõdetakse, kui paljude erialade oskussõnavara arendatakse keskselt koordineeritavas terminihalduskeskkonnas Ekilex.

***** Eesti keele maine mõõdiku tarvis välja töötatava uuringu raames uuritakse, milliseid võõrkeeli inimesed oskavad ja kui hea on nende võõrkeeleoskus.

Kuna eesti keele arengukava 2021–2035 kinnitati alles 2021. aasta sügisel, on 15 aastat kehtiva arengukava mitmete mõõdikute algfase alles täpsustamisel ja seire algamas.

Arengukava kahe **üldeesmärgi mõõdiku** alg- ja sihttasemed täpsustatakse PIAAC uuringu ja Statistikaameti uuringu põhjal asjakohaste andmete selgumisel.

1. strateegilise eesmärgi täitmist mõõdetakse eesti keele maine uuringu mõõdikutega. Järgmine uuring tehakse 2022. aastal ning selle põhjal seatakse ka mõõdikute alg- ja sihttasemed.

2. strateegilise eesmärgi täitmist mõõdetakse kolme mõõdiku abil: keeleteaduslikud publikatsioonid, erialased sõnakogud ehk terminibaasid ja keeletehnoloogiline tugi.

Andmed rahvusvahelise levikuga keeleteaduslike publikatsioonide kohta saadakse Eesti Teadusinfosüsteemist. Mõõtmisel võetakse arvesse Eesti teadusasutustega (keeleteadusega ja keeletehnoloogiaga tegelevate struktuuriüksustega) seotud keeleteaduse valdkonda kuuluvaid publikatsioone erialade klassifikaatori ühiskonnateaduste ja kultuuri valdkonnas.

Mitmekeelsete terminibaaside mõõdik näitab, kui paljude erialade oskussõnavara aktiivselt arendatakse. 2021. aastal lisati Ekilexi terminihalduskeskkonda mahukaid terminibaase ja aastaga jõudis terminibaaside arv 70-lt 80-ni. Termininfo on kõigile avalikult ja mugavalt kättesaadav Sõnaveebi kaudu.

Keeletehnoloogilise toe mõõdikuga seiratakse toe põhikomponentide olemasolu ja nende täpsust võrdluses rahvusvahelise tasemega. 2022. aastal valmib võrdlev Euroopa Liidu ametlike keelte keeletehnoloogilise toe uuring.

3. strateegilise eesmärgi täitmist mõõdetakse kahe mõõdikuga: täiskasvanute keeleõppekeskkond ja Eesti elanike enesehinnanguline võõrkeeleoskus. Täiskasvanutele suunatud eesti keele kui teise keele õpet toetav, st eesti keele õppe võimalusi ja õpet toetavaid teenuseid koondav elektrooniline keskkond on loomisel. 2021. aastal valmis lähteülesanne, mille põhjal tehakse 2022. aastal keskkonna loomise analüüs. Elanike enesehinnangulist võõrkeeleoskust mõõdetakse uuringuga, mis töötatakse välja 2022. aastal.

Kokkuvõtte tulemusvaldkonna arengust

Eesti keelel on riigikeele ja Euroopa Liidu ametliku keelena kindel positsioon. On valdkondi (nt teenindussektor, IT sektor, teadus), kus eesti keele ning inglise keele kui rahvusvahelise asjaajamis- ja suhtluskeele kasutamise vahel otsitakse tasakaalu. Samuti on tööturule lisandunud ametikohti, mille eesti keele oskuse nõuded tuleks reguleerida. Eesti keele positsiooni hoidmiseks ja kindlustamiseks populariseeritakse ja soodustatakse eesti keele kui riigikeele kasutamist, eesti keele õppimist ja uurimist, tähtsustatakse eesti keelt identiteedi kandjana ning jälgitakse keelevaldkonna õigusruumi vastavust ühiskonnas toimuvatele arengutele.

Eesti keeleteadus ja keeletehnoloogia on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeleressursid (nt sõnastikud, andmebaasid, korpused) **ja keeletehnoloogilised rakendused** (nt kõnesüntees, kõnetuvastus ja masintõlge) **kättesaadavad.** Keele uurimise ja teadusliku kirjeldamise puhul on probleemiks variatiivsete keeleandmetike ja -korpuste vähesus. Keeletehnoloogia ja keeleressursside arendamisel valmistab probleeme korpuste ebaühtlane kvaliteet, vähesus või puudumine. Ajakohase, kättesaadava ja mitmekesise keeletaristu edasiarendamiseks jätkatakse keeleteaduse ja keeletehnoloogia toetamist.

Eesti keele oskus on vajalik Eesti ühiskonnas edukaks tegutsemiseks, kuid on elanikke, kelle eesti keele oskus ei ole piisav, et nad saaksid takistusteta omandada haridust, osaleda tööturul ja ühiskonnaelus. Elanike keeleoskuse arendamiseks tuleb teha järjepidevat tööd. Täiskasvanute eesti keele õppe valdkonna koordineeritus vajab süsteemset arendamist. Eesti keele õppes tervikuna on puudu kaasaegseid ja terviklikke e-õppematerjale, piisavalt ei ole pakutud täienduskoolitusi, et nii keele- kui ka aineõpetajad oleksid suutelised toetama õpilaste keeleoskuse igakülgset arengut. Välismaal pakutakse eesti keele õpet nii rahvuskaaslastele emakeelena kui ka teistele huvilistele võõrkeelena, kuid see tegevus vajab laiendamist. Eesti keele oskuse kõrval on oluline ka teiste keelte oskus, kuid võõrkeelte õppes domineerib inglise keel, mis jätab varju teised Eestile samuti olulised võõrkeeled. Teiste oluliste võõrkeelte õpe nõuab eritählepanu, et jagu ka nende piisavalt heal tasemel oskajaid.

„Eesti 2035“ strateegiliste sihtide suunas liikumine

2021. a novembris kinnitatud eesti keele arengukava 2021–2035 toetab täielikult „Eesti 2035“ strateegilist üldsihti „Demokraatlik ja turvaline riik, kus austatakse õigus- ja sotsiaalse riigi põhimõtteid ning kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur“. Arengukava ja „Eesti 2035“ on seotud ühise mõõdikuga, mis puudutab eesti keelt kasutavate inimeste osakaalu rahvastikust. Mõõdiku täitmisse annavad panuse kõik kolm arengukava strateegilist valdkonda ja nende tegevussuunad. Mõõdiku alg- ja sihttase seatakse 2022. aastal.

Arengukava ja selle alusel koostatud keeleprogramm lähtuvad „Eesti 2035“ arenguvajadustest ja toetavad järgmiste „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide elluviimist:

- „Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed“ – hea keeleoskus on harituse märk ja võimaldab inimestel ühiskonnas tõhusalt tegutseda. Keeleprogrammi mitmed tegevused on suunatud sellele, et Eesti elanike keeleoskus võimaldaks neil täielikult osaleda haridus-, töö- ja ühiskonnaelus.
- „Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud“ – oluline on muu emakeelega inimeste keeleline lõimumine, mis loob kõigile elanikele võrdsed võimalused osalemaks majandus- ja kultuurielus. Arendatakse täiskasvanute eesti keele õppe valdkonna koostööd, mh Riigikeele nõukoja läbi, õppevõimaluste pakkumist, õppematerjalide loomist, hindamisvahendeid jne.
- „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ – Eesti majanduslikku edenemist toetatakse keelelise arengu kaudu. Eesti keele elujõu tagamisel on keeletaristu arendamine digitaliseerivas ja globaliseerivas ühiskonnas võtmetähtsusega.
- „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ – Eestis valitsev turvaline keskkond ja eestikeelne teaberuum soosivad eestlaste naasmist kodumaale, samuti arvestatakse keeleliste erivajadustega inimeste ja nende hakkamasaamisega.
- „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“ – keeleprogrammi raames tehakse tööd keeletehnoloogia, nüüdisaegse terminoloogia jms alal. Keeleoskuse ja keeletaristu arendamine hoiavad eesti keelt ja kultuuri.

Tulemusvaldkonna kõige olulisemad edusammud

Keelevaldkonna märgatav positiivne areng on seotud keeletehnoloogiaga. **Loodud on avaliku sektori valdkondlik masintõlketehnoloogia MTee**, mis on suunatud kolme valdkonna tõlkimisele: kriisiinfo, õigus ja riigikaitse. Tõlkeid saab teha kolmel keelesuunal: eesti-inglise-eesti, eesti-vene-eesti, eesti-saksa-eesti. Erinevalt teistest tõlkesüsteemidest on MTee kohandatud tõlkima kindlate valdkondade tekste, sest mida kitsama valdkonna materjalide peal masintõlkemudelit treenitakse, seda parem on tõlke kvaliteet. Peale selle on MTee esimene eesti keele masintõlketehnoloogia, mis võimaldab tõlkida reaalses eestikeelses kõnet. Sellega on liidestatud ka grammatikakontrollija, mis tuvastab eestikeelses lähtetekstis võimalikke grammatikavigu.

2021. aastal valmis tarkvara, mille abil saab otsesaadetele ja -edastustele lisada automaatsed eestikeelsed subtiitrid. 2022. aasta alguses integreeris Eesti Rahvusringhääling (ERR) subtitreerimistarkvara ERRi teatud tüüpi otsesaadetele, mis võimaldab uudistesaadeteid jm saateid jälgida koos eestikeelsete subtiitritega. Subtitreerimistarkvara kasutuselevõttu on 2021. aastal toetatud ka DuoMedia kanalites, kus tarkvara kasutamine on testimisfaasis.

Tulemuslik on olnud ka Eesti Keele Instituudi **keeletehnoloogia kompetentsikeskuse** esimene tegutsemisaasta – valdkondadevaheline koostöö on varasemast tõhusam ja algatatud on uusi arendusprojekte.

Keeleõppe valdkonnas on positiivne täiskasvanute **eesti keele kui teise keele õppe alase koostöö hoogustumine** eelkõige Riigikeele nõukoja töö kaudu. Elavnenud on valdkonna koostöö keeleõppevajaduste ja teenuste hetkeseisu kaardistamisel ja parendustööde kavandamisel, sh on kaardistatud haridustöötajate koolitusvajadus. Sõlmitud on algaval Euroopa Liidu struktuurivahendite perioodil toetatavate tegevuste kokkuleppeid. Jätkunud on välismaal toimuva eesti keele õppe toetamine, samuti mitmekeelsust edendavad tegevused.

Tulemusvaldkonna olulisemad väljakutsed

Eesti keele mainekujunduse **keskne prioriteet on eesti keele püsivalt kindel staatus ja hea maine**. Töötatakse välja eesti keele mainekujunduse tegevuskava, millega haaratakse lisaks keelerahvale laiem avalikkus ja noored. Valmib keelevaldkonna õigusruumi analüüs ja teostatakse regulaarset järelevalvet kehtestatud nõuete täitmise üle kõikides olulistest keeleseadusega hõlmatud keelekasutusvaldkondades. Koostöös kõrgkoolidega töötatakse välja ja rakendatakse kõrghariduse keele- ja rahvusvahelistumise põhimõtted, mis tagavad eesti keele toimimise kõrgharidus- ja teaduskeelena.

Pidev töö keeletaristuga on oluline selleks, et eestikeelne asjaajamine oleks võimalik igas valdkonnas ja elualal. Selleks on kõige olulisem **välja arendada innovaatiline, avatud ja mitmekesine keeletaristu ning koordineeritult jätkata eesti oskussõnavara arendamist**. Eesti Keele Instituudi juurde loodud keeletehnoloogia kompetentsikeskusesse koondatakse valdkonna olulisemad tugitegevused, suurendatakse valdkonna seiret ja soodustatakse seeläbi keeletehnoloogiliste vahendite kasutamist, sh keeleõppes. Hakatakse ellu viima Eesti keeletehnoloogia valdkonna arendamise ja keeletehnoloogia vahendite laialdase kasutuselevõtu tegevuskava.

Luuakse mitmekülgseid võimalusi keeletaristu arendamiseks, et tagada selle innovaatilisus ja kättesaadavus. Tõhustatakse keeleressursside koondamist ühtsetesse süsteemidesse, mis võimaldavad sõnakogusid, andmebaase ja keelekorpusi masinloetavalt töödelda. Seejuures arendatakse sõnastiku- ja terminibaasisüsteemi Ekilex ja keeleportaali Sõnaveeb. Töötatakse välja Eesti terminitöö tegevuskava ning luuakse toimiv Ekilexi terminivõrgustik, et kiirendada termininõu andmist ja soodustada erialaspetsialistide, tõlkijate ja (keele)toimetajate koostööd.

Keeleõppevaldkonna keskne väljakutse on tagada kvaliteetne eestikeelne haridus ja seda toetavad tegevused. Täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppes tähendab see, et õppevõimalusi mitmekesistatakse ja kohandatakse rohkem vastavalt õppija vajadustele ja taustale. Koostöös teiste eesti keele õpet pakkuvate ministeeriumide ja asutustega korrastatakse täiskasvanute eesti keele õppe korraldust, millega seoses valmib 2022. aastal täiskasvanute eesti keele õppe tegevusi koondava e-keskkonna ärianalüüs¹. Täiskasvanute eesti keele kui teise keele oskuse hindamises võetakse suund elektrooniliste hindamisvahendite arendamisele (2022. aastal jätkatakse eesti keele tasemeeksamite digitaliseerimisega) ja jätkatakse eesti keele e-õppe võimaluste arendamist. Toetatakse eesti keele kui teise keele ja aineõpetajate täienduskoolitust, et tagada haridustöötajate piisav eesti keele oskus, mis on eestikeelse hariduse ja eesti keele õppe nurgakivi.

Kasvab vajadus väärtustada mitmekeelsust ja teiste keelte oskust. Eesti elanike võõrkeelteoskus on riigi piisava keelelise võimekuse eeldus. Väljakutse on Euroopa Liidu Nõukogu keeleõppe soovitusete täitmine – selle üks teese on vähemalt kahe võõrkeele heal tasemel oskamine. Mitmekeelsuse ja võõrkeeleõppe toetamiseks levitatakse Eestis Euroopa keeleõppe raamdokumendi sõsarväljaande põhimõtteid ja tasemekirjeldusi, koolitatakse keeleõpetajaid, õppematerjalide koostajaid, testide koostajaid ja hindajaid. Samavõrra on oluline **edendada eesti keele õpet välismaal**, toetades Üleilmakooli tegevust, keeleõpet eestlaste kogukondades mitmetes riikides asuvates üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ja keelekursustel ning eesti keele ja kultuuri õpetamist väliskõrgkoolides.

¹ Sh analüüsitakse nii tasuvust kui ka teostamise loogikat – kogu projekti elluviimine, mõju jne.

Tulemusvaldkonna „Eesti keel ja eestlus“ 2021. a eelarve jaotus ja eelarve täitmine

KEELEPROGRAMM 2021-2024 Meede / programmi tegevus	K-kulud/ I- investeeringud	2021 esialgne eelarve ²	2021 lõplik eelarve ³	2021 täitmine	Jääk	Täitmise %
Meede 1. Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine	K, I	-2 966 711	-4 770 930	-4 185 793	585 137	88%
1.1. Eesti keele uurimine, keelekogude arendamine ja mainekujundus	I		-636 468	-636 023	445	100%
	K	-1 931 177	-3 059 812	-2 575 824	483 988	84%
1.2. Tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja väärtustamiseks haridussüsteemis	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-501 809	-536 180	-442 111	94 069	82%
1.3. Järelevalve teostamine keeleseaduse täitmise üle	K	-533 725	-536 891	-530 703	6 188	99%
Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides	K, I	-1 206 452	-1 188 708	-925 049	263 659	78%
2.1. Eesti keele õpetamise ja säilitamise toetamine väliseesti kogukondades (Rahvuskaaslaste programm 2014–2020)	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-631 340	-612 017	-402 073	209 944	66%
2.2. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamine	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-575 112	-573 533	-520 711	52 822	91%
Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	K, I	-859 892	-984 532	-655 907	328 625	67%
3.1. Eesti keele kui teise keele õppimisvõimaluste parandamine	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-574 109	-618 330	-397 624	220 705	64%
3.2. Eesti keele kui teise keele õppimisvõimaluste pakkumine avalikus sektoris	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-285 784	-363 045	-256 018	107 027	71%
Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine	K, I	-568 327	-568 327	-461 182	107 145	81%
4.1. Võõrkeelte õppe toetamine	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-234 109	-232 530	-173 469	59 060	75%
4.2. Mitmekeelsuse toetamine	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-164 109	-162 530	-136 911	25 618	84%
4.3. Võõrkeelte alaste uuringute läbiviimine	I		-1 579	-1 133	447	72%
	K	-170 110	-168 531	-147 403	21 127	87%
KEELEPROGRAMM KOKKU		-5 601 382	-7 512 497	-6 227 931	1 284 566	83%

Selgitused esialgse ja lõpliku eelarve suuremate erinevuste kohta

Programmi kulude (va mitterahalised kulud) lõplik eelarve suurenes esialgse eelarvega võrreldes 1,3 mln eurot ehk 23%. Kulude mahtu lisandusid 2020. aasta lõpus Vabariigi Valitsuse reservist eraldatud 0,8 mln eurot eesti keele tehnoloogia arengukulude vahendeid, mille kasutamine oli planeeritud 2021. aastasse ning 0,4 mln eurot COVID-19 piirangute tõttu ära jäänud tegevuste edasilükkumise tõttu 2020. aastast 2021. aastasse (sh Rahvuskaaslaste ja Hõimurahvaste programmide lõppevate perioodide lõpuüritused, akadeemilise välisõppe laiendamine Ameerika ülikoolidesse). Rakendamine oli planeeritud samade eesmärkide täitmiseks 2021. aastal.

Esialgsesse eelarvesse ei kavandatud investeeringuid, lõpliku eelarve investeeringute mahuks kujunes 0,65 mln eurot. Investeeringuteks suunati Vabariigi Valitsuse reservist 0,6 mln eurot eraldatud eesti keele tehnoloogia arengukulude eelarve seoses avaliku sektori masintõlketehnoloogia arendamise tööde

² Esialgne eelarve on Riigikogus kinnitatud eelarve ja selle detailsed andmed võetakse eelarve planeerimise dokumentidest või infosüsteemidest.

³ Lõplik eelarve on kogu kasutada olevate vahendite maht, sh eelarve muudatused, ülekantud vahendid, Vabariigi Valitsuse reservidest eraldatud vahendid ja ministri tehtud muudatused. Arvesse võetakse ka kajastatud tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute eelarve korrigeerimine.

tulemusel valminud immateriaalse põhivara arvele võtmisega ja IT investeeringutele Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudkulude eelarvest.

Tegevuste ellu viimiseks jäi 2021. aastal kasutamata 1,3 mln eurot. Seda peamiselt COVID-19 piirangute tõttu ära jäänud tegevuste edasilükkumise, hangete ja tarnete viibimise tõttu. Sh kajastub programmis Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudsete kulude jääk 0,2 mln eurot, mis on tingitud tööjõu- ja majandamiskulude säästlikumast kasutamisest, eriolukorrast tingitud tegevuste edasilükkumisest või ära jäämisest. Kaudkulude jääk suunatakse käesoleval aastal programmi sihipärastele tugitegevustele.

Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamiseks ette nähtud vahendite jääk oli 0,6 mln eurot (12% lõplikust eelarvest), millest 0,5 mln eurot on seotud keelekogude arendamisega, mh valmisid planeeritud aeglasemalt juba rahastuse saanud kõrgkooliõpikud, osaliselt liikusid eriolukorrast tingituna 2022. aastasse Hõimurahvaste programmist rahastatud projektide tegevused, mis olid seotud eelkõige välislähetustega. 0,06 mln eurot on seotud Eesti Keele Instituudi koolituskeskuse ja terminoloogiatoe omatulu jäägiga, mis suunatakse 2022. aastal vastavalt koolituskeskuse ja tänapäeva eesti keele arendamisele.

Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides tegevuste jääk oli 0,26 mln eurot (22%), mis oli peamiselt seotud paljude tegevuste edasilükkumisega COVID-19 piirangute tõttu, sh mõjutas eriolukord eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi õpetuskohtade tegevust ja väliseesti õpetajatele ja noortele kavandatud üritusi, mis lükkusid edasi 2022. aastasse.

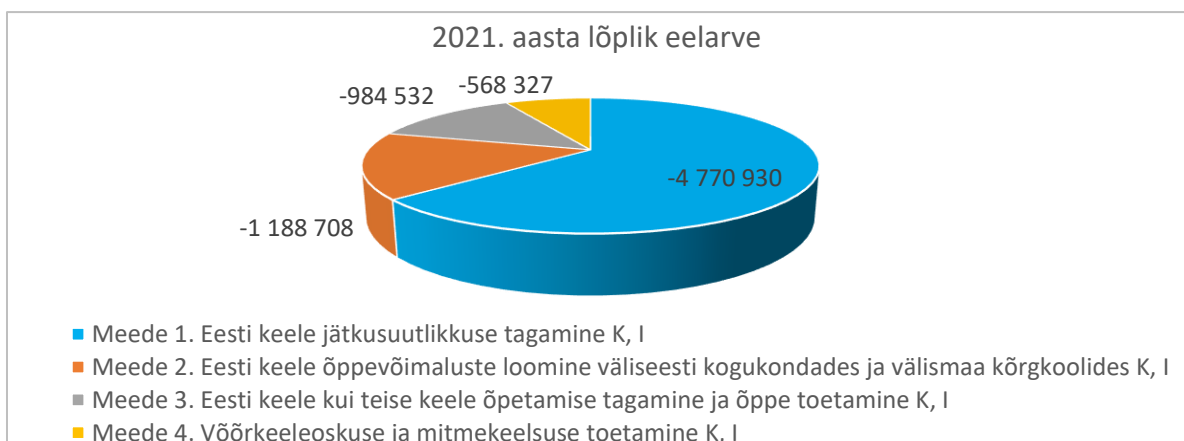
Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamise ja õppe toetamise tegevuste eelarve jääk 0,3 mln eurot (33%). See on seotud 2021. aastaks kavandatud Keelevärava hanke luhtumisega ning COVID-19 piirangutest tulenevalt ära jäänud avaliku sektori eesti keele koolitustega ning eesti keele tasemeeksamil osalejate arvu langemisega. 2022. aastal kasutatakse vahendeid samade tegevuste elluviimiseks, sh valmib Keelevärava ärianalüüs. Samuti on seoses Ukraina kriisiga oluliselt suurenenud avaliku sektori töötajate eesti keele koolituste vajadus.

Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine tegevuste eelarve jääk on 0,1 mln eurot (18%). Võõrkeelte õppe toetamiseks jääb kasutamata 0,06 mln eurot, kuna COVID-19 piirangutest tulenevalt ei toimunud kavandatud mahus võõrkeeleõpetajate liitudele kavandatud koolitustegevust, milleks planeeritud eelarvet kasutatakse samade tegevuste katteks 2022. aastal.

Programmi kogueelarve	2021	2022	2023	2024
	RE	RES 2021–2024		
Programmi kogukulud* ja investeeringud (tuhandetes eurodes)	5 601	5 604	5 604	5 604

* kuludes ei ole arvestatud amortisatsiooni ja finantseerimistehinguid

Programmi eelarve jaotus meetmete lõikes

2. Ülevaade programmi tegevuste elluviimisest ja tulemuste saavutamisest

Keeleprogrammi 2021–2024 eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Programmi on koondatud eesti keele mainet ja staatust tugevdavad tegevused, mis loovad soodsad hoiakud eesti keele arendamiseks ja kaitsmiseks. Samuti tagatakse ajakohane keeletaristu ja keeletehnoloogia, mis on vajalikud selleks, et eesti keelt saaks kasutada igas elu- ja teadusvaldkonnas. Programmiga arendatakse eesti keele kui emakeele ja teise keele õpet ning laiendatakse eesti keele õppimisvõimalusi, samuti toetatakse mitmekeelsuse arengut.

Programmi mõõdikud ja sihttasemed:

Mõõdik	2019	2020	2021		2022	2023	2024
			Siht	Tegelik	Sihttasemed		
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (% vastanutest)	ei mõõdetud	ei mõõdetud	-	-	-	93	-
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on vajalik Eestimaa elamiseks ja töötamiseks (% vastanutest)	ei mõõdetud	ei mõõdetud	-	-	-	90	-
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on osake eestimaalaseks olemisest (% vastanutest)	ei mõõdetud	ei mõõdetud	-	-	-	89	-

Allikas: Keelehoiakute uuring. 2021. aastal uuringut ei toimunud.

Keeleprogrammi programmiüleste mõõdikute uusi tasemeid aruandeaastal ei mõõdetud, sest keelehoiakute uuringut ei toimunud. Täpsema ülevaate eesti keele olukorrast nii emakeelena kui teise keelena ja elanike keelteoskusest annab aruande analüütilise lisa peatükk „Eesti keel ja keelteoskus“.

2.1. Eesti keele kindel staatus ja hea maine, innovaatiline, avatud ja mitmekesine keeletaristu

Eesmärk: eesti keele staatus on kindel ja maine on hea. Eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult.

Mõõdikud ja sihttasemed:

Mõõdik	2019	2020	2021		2022	2023	2024	2025
			Siht	Tegelik	Sihttasemed			
Keelevaldkonna teavitus-, populariseerimis- ja tunnustusüritused*	50	50	50	50	50	50	50	50
Eesti keele maine ühiskonnas** - eesti emakeelega inimeste hulgas - eesti keelest erineva ema- või kodukeelega inimeste hulgas	Uus mõõdik, metoodika töötatakse välja							
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele riigieksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)***	63,7	62,7	≥64	61,6	≥64	≥64	≥64	≥64
...riigieksamil 80 või enam punkti saanud õpilaste osakaal (%)	20,9	20,1	20	16,5	20	20	20	-
...riigieksamil 20 või vähem punkti saanud õpilaste osakaal (%)	0,19	0,74	0,26	0,5	0,26	0,26	0,26	-
Elektrooniliste keele- ja keelehooldelike tuntuus ja kasutus laieneb (keelenõuandesse pöördumiste arv)****	7659	7373	-	7515	-	-	-	-
Keeleressursside variatiivsus**** - Korpused - Sõnavararessursid	84 73	110 82	115 85	115 85	120 90	125 95	130 100	135 105

Aktiivsete terminikomisjonide arv****	32	34	35	45	35	40	45	50
---------------------------------------	----	----	----	----	----	----	----	----

* Allikas: Keeleamet

** Allikas: Eesti keele maine uuring

*** Allikas: EHS, eksamite infosüsteem EIS

**** Allikas: Eesti Keele Instituut

Eesti keele riigieksami keskmine tulemus on püsinud viimastel aastatel enam-vähem ühesugusena. Möödunud õppeaasta keskmine tulemus on sihttasemest madalam, kuid see tulemus on selgitatav pandeemia erandlike oludega. Pandeemia ajal, kus õppe tingimused on ebakindlad ja õppijate tähelepanu kulub muutuva olukorraga kohanemiseks, on mõistetav, et enam kui 80 punkti saanute osakaal mõnevõrra langeb ja samas suureneb õppijate arv, kes ei kogu eksamil 20 punkti.

Eesti Keele Instituut andis soovijaile jooksvalt keelenõu, kokku vastati 7515 pöördumisele. Keelenõuandesse otse pöördumiste arv püsib stabiilsena. Pidevalt on täiendatud keelenõu avalikku andmebaasi Keelenõuvakk ning inimeste teadlikkus keelehooldeallikatest on kasvanud. Keeleprogrammis 2022–2025 on sellest mõõdikust loobutud, sellepärast puuduvad edasised sihttasemed.

Eesti keelt käsitlevate keeleressursside (tekstikorpuste ja sõnastike) variatiivsus on säilinud, suurem osa neist täieneb pidevalt (nt terminikogud ja veebitekstide sõelumisel saadud sõnakogud). Keeleressursside olemasolu ja kättesaadavus on äärmiselt oluline nii eesti keeletehnoloogia arendamisel, keeleteaduslikus töös kui ka keeleõppevahendite loomiseks.

Terminikomisjonide aktiivsus on mõnevõrra kasvanud, mida võib selgitada muu hulgas sellega, et uus töökeskkond Ekilex on kõigile komisjonidele tasuta kättesaadav.

Ülevaade tegevuste elluviimisest

2021. aastal kinnitati **eesti keele arengukava 2021–2035**, mille esimese ja teise strateegilise eesmärgi elluviimist toetavad keeleprogrammis keele staatuse ja maine ning keeletehnoloogia ja keeletaristu tegevused. Et tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse, viidi 2021. aastal keeleprogrammi toel ellu järgmisi tegevusi:

- **Uuriti eesti keelt ja selle arengusuundumusi.** Anti välja keeleteaduslikke publikatsioone ja käsitlusi, korraldati erialaseid konverentse.
- **Tagati eesti keelekorraldus ja keelehoole.** Soovijatele anti pidevalt keele- ja termininõu ning täiendati keelehooldeallikaid, et igaüks saaks oma keeleküsimustele vastused iseseisvalt ja kiiresti. Viidi läbi Sõnaveebi arendamise järgmine etapp. Pikem eesmärk on kujundada sellest lõppkasutaja jaoks ainus veebivärv, mille kaudu eri sõnastikke kasutada. 2021. aastal täiendati Sõnaveebi erialaste terminibaasidega, lisati ÕSi soovitusel ning täiendati ja lisati funktsioone mitmekeelsele keeleinfole, keskendudes seejuures eelkõige kasutajamugavusele. Korraldati seminare ja koolitusi keeleteoimetajatele ning selge keele koolitusi ametiasutustele. Korraldati ettevõtetele ja riigiasutustele suunatud kampaania „Kutsu keeleteoimetaja külla!“, kus keeleteoimetajate liidu liikmed andsid konsultatsioonidel nõu, kuidas ametitekste selgemalt sõnastada.
- **Koordineeriti eesti terminitööd**, et oskussõnavara oleks pidevalt arendatud ja ajakohane. Korraldati terminitööd toetavaid ja populariseerivaid seminare ja infopäevi, arendati terminihalduskeskkonda Ekilex. Kaasati uusi terminikomisjone, kes oma valdkonna termineid loovad ja levitavad. Korraldati seminare ja infopäevi teaduskeele ja terminoloogia kohta; viidi läbi avatud taotlusvoorud terminitöö arendamiseks ning eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamiseks. Taotlusvoorude tulemusel arendatakse aktiivselt vähemalt 45 erialast terminibaasi.
- **Jätkati soome-ugri hõimurahvaste keelte ja kultuuride tutvustamist, uurimist ja talletamist.** Tugevdati koostööd soome-ugri hõimurahvastega ning hõimurahvaid tutvustati Eestis ja laiemalt Euroopas. Viidi läbi hõimurahvaste programmi taotlusvoorud, mille tulemusel täiendati soome-ugri keelte andmebaase ja elavdati kultuurivahetust hõimurahvastega.
- **Tugevdati eestikeelset kõrgharidust.** Rahastati eestikeelsete kõrgkooliõpikute väljaandmist kõigis teadusvaldkondades. 2021. aastal alustati kuue eestikeelse kõrgkooliõpiku koostamist ja ilmus viis

eestikeelset kõrgkooliõpikut, mille koostamist oli sama programmi raames alustatud varasematel aastatel.

- **Loodi uusi võimalusi eesti keele murrete uurimisel ja õppimisel.** Jätkati murdesõnastike arendamist. Toetati murdekeelte õpetamist setukeelsetes ja võrukeelsetes piirkondades. Toetati Eesti esimese setukeelse lasteaiarühma käivitamist.
- **Tehti keeletehnoloogia arenguhüpe:** loodi avaliku sektori valdkondlik masintõlketehnoloogia MTee ja ERRi otsesaadetele subtitreerimistarkvara. Keeletehnoloogia valdkonnas üldisemalt arendati baastehnoloogiaid (kõnetehnoloogiaid, masintõlge ja tekstianalüüsivahendid) ning valmistati ette projektid keeletehnoloogia rakendamiseks toodetes ja teenustes. Pidevalt on seiratud, milliste võtmekomponentide arendamine on kriitilise tähtsusega. 2021. aastal valmistati ette avaliku sektori tõlkekeskkonna Tõlkevärav hange. Valmistati ette Eesti keeletehnoloogia valdkonna arendamise ning keeletehnoloogia vahendite laialdase kasutuselevõtu tegevuskava. Eesti Keele Instituudi keeletehnoloogia kompetentsikeskuse esimese tegutsemisaasta jooksul on tulemuslikult käivitatud valdkondadevaheline koostöö.
- **Kujundati eesti keele mainet** läbi teavitustöö ja valdkonna populariseerimise. Toetatati õppetööväliste keeleürituste korraldamist üldhariduskoolides, arendati eesti keele riigieksamit ja eesti keele õpet. Eraldi pöörati tähelepanu eesti keele mainetegevustele, mis tõstavad elanike huvi eesti keele õppimise, kasutamise või uurimise vastu. Korraldati keeleüritusi õpilastele ja õpetajatele: 2021. aastal on koolides peetud 28 eesti keele päeva, millest võttis osa u 800 põhikooli- ja gümnaasiumiõpilast ning õpetajat. Lisaks viidi läbi keelekoolitused ja LAK-õppe koolitused õpetajatele, koolitusseminar lasteaiasõpetajatele, üleriigilised õpilasuüritused, keelelaager, emakeeleolümpiaad ja lingvistikaolümpiaad. Jätkusid keeleõpetajate teabepäevad ja korraldati eesti keele ja kirjanduse õpetajate sügiskonverents (veebis), kus osales 80 õpetajat nii Eestist kui mujalt Euroopast. Korraldati keeleüritusi üldsusele, nt aasta keeleteo konkurss, selgitati välja parimad keeleteod.
- **Teostati keeleseaduse täitmise järelevalvet.** Keeleamet jälgis keeleseaduse täitmist kõikides olulistest keeleseadusega hõlmatud valdkondades (avaliku ja erasektori töötajate keelekasutus, ametlik keelekasutus vastavalt eesti kirjakeele normile jmt).

Hinnang tegevuse tulemuslikkusele

Programmi toel on olulisel määral arendatud keeletaristut. Selle tulemusel on hulk eesti keele ressursse (nt sõnastikud, andmebaasid, korpused) ning keeletehnoloogilised rakendused (nt kõnesüntees, kõnetuvastus ja masintõlge) kõigile tasuta kättesaadavad. Järgmisel perioodil on vaja ergutada keeleressursside ja keeletehnoloogia vahendite veelgi laialdasemat kasutuselevõttu, keeletehnoloogia põhifunktsioonide arendamist ja ajakohaste keeleressursside loomist ning viia uuele tasemele terminite korraldus ja eesti keele mainekujundus. Eesti keele mainet tugevdavad ja mitmekeelsust väärtustavad keeleüritused avaldavad mõju elanike keeleliste valikutele.

2.2. Eesti keele õpe ja mitmekeelsus

Eesmärk: kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust.

Osa 2.2 hõlmab senise keeleprogrammi kolme meetme (eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine; eesti keele õppe võimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides ning võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine) mõõdikuid ja tegevusi.

Mõõdikud ja sihttasemed:

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021		2022	2023	2024	2025
					Siht	Tegelik				
Eesti keele tasemeeksami (A2–C1) sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)*	54,5	56,4	57,4	57,6	≥58	57,6	≥58	≥60	≥60	≥60

B1-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)*	67,2	67,2	69,2	62,4	63	65,6	63	63	63	-
B2-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)*	43,8	44,3	41,5	51,1	38,6	50,1	38,6	39	39	-
C1-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)*	31,1	32,6	26,2	38,4	33	32,6	33	33	33	-
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes (inimeste arv aastas)**	3819	3823	4046	3900	4600	5000	4800	5000	5000	-
Võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme saavutanute osakaal (%)***	63,8	67	63,8	-	≥64	-	≥64	≥64	≥66	≥66

* Allikas: Haridus- ja Noorteamet

** Allikas: Eesti Instituut

*** Allikas: HTM, Haridus- ja Noorteamet. K.a. rahvusvaheliste keeleeksamite tulemused, arvestatud on statsionaarse õppe lõpetanute tulemusi. 2020. a kevadel võõrkeele riigieksamit ei toimunud. Õpilased sooritasid rahvusvahelisi keeleeksameid, kuid nende põhjal ei saa üldistada võõrkeeleõppe tulemuslikkust kõigi lõpetajate lõikes. 2021. a oli eksam vabatahtlik, mistõttu tulemused ei ole varasemaga üheselt võrreldavad.

Mõõdikutega jälgitavaid tegevusi on mõjutanud COVID-pandeemia, mille tõttu nii taseme- kui ka riigieksamite korraldus on olnud raskendatud. Eesti keele tasemeeksamite tulemused kõigi tasemete kokkuvõttes vastavad seatud sihttasemele (57,6 eesmärgiks seatud 58-st). Sihttaseme lähedal on eraldi võetuna B1- ja C1-tasemete tulemused, oodatust paremini läks B2-taseme eksami sooritanutel (see trend on alguse saanud juba varem). Tasemeeksamile jõudmist ja selle edukat sooritamist soodustavad mitmekesised õpiteed, eri keeleõppevõimalused (sh õpe, mis ei ole otseselt suunatud tasemeeksamiteks valmistumisele) ja ka eksamikorraldajate tugi eksamitegijatele. Keeleprogrammis on edaspidi kavas jälgida tasemeeksamite sooritamise protsenti kõigi tasemete kokkuvõttes, mistõttu iga taseme jaoks eraldi ei ole programmis 2025. aastaks sihttaseme seatud. Haridus- ja Noorteamet jälgib mõõdikuid tasemete kaupa edasi.

Väliseestlaste osaluse mõõdiku sisse on arvestatud nii välismaal HTM toel keelt õppivad lapsed kui ka väliskeelepäevadel osalenud. Mõõdiku väärtus on suurenenud osa õpetuskohtade tegevuse aktiveerumise ja Üleilmakooli tegevuse laienemise tulemusel. COVID-kriisi tõttu jäid ära kõik planeeritud väliskeelepäevad, mistõttu indikaatori selle perioodi tasemed on varasemast madalamad.

Võõrkeele riigieksami mõõdiku 2021. aasta taset on keeruline hinnata, kuivõrd võõrkeele riigieksam oli vabatahtlik. Siiski tegi eksami 84% lõpetajatest ja neist 77,2% saavutas vähemalt B2-taseme, sh suur hulk C1-taseme. Eksamiks kasutati rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksameid, mis on olemas inglise, vene, saksa ja prantsuse keele jaoks. Eesti noorte võõrkeele riigieksami tulemused on head, eelkõige inglise keele eksamil (alates 2019. aastast saavad gümnaasiumiõpilased tasuta sooritada Cambridge C1 Advanced eksamit).

Ülevaade tegevuste elluviimisest

2021. aastal kinnitati eesti keele arengukava 2021–2035, mille kolmanda strateegilise eesmärgi elluviimist toetavad keeleõppele suunatud tegevused keeleprogrammis.

- Täiskasvanute eesti keele kui teise keele õpe on üks arengukava tegevussuundi ja lisaks valdkond, kus HTMil on juhtministeeriumi roll. **HTMi eestvedamisel ja Keeleameti koordineerimisel töötab riigikeele nõukoda**, kus jagatakse regulaarselt infot asutuste vahel ja arutatakse täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe tõhusamat korraldamist, et suurendada pakutavate keeleõppeteenuste tulemuslikkust⁴.
- **Tõsteti Keeleameti võimekust koordineerida ja toetada täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe tegevusi**. Aasta jooksul kaardistati haridustöötajate eesti keele koolituse vajadus ja koguti täiskasvanutele eesti keele õpet pakkuvate eraettevõtete sisend valdkonna kitsaskohtade kohta.

⁴ Riigikeele nõukoja 2021. a tegevuste ülevaade,

https://www.hm.ee/sites/default/files/ulevaade_riigikeele_noukoja_2021._a_tegevustest.pdf

2021. aastal pakuti Keeleameti ja MTÜ Eesti Keelepööre koostöös kahte koolitusprogrammi Ida-Virumaa õpetajatele.

- **Jätkati eesti keele tasemeeksamite korraldamist ja keeleõppekulude hüvitamist.**
- **Jätkati õpetajatoe pakkumist** eesti keele e-õppekursuse (kursused Keeleklikk ja Keeletee) kasutajatele ja toetati e-õppekursuste laiemat kasutamist (koostati juhendmaterjal, mis aitab õpetajatel kursust oma õpilastega kasutada, samuti levitatakse teavet kursuse kohta).
- **Arendati edasi täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe keskkonna projekti**, mille eesmärk on luua platvorm, kuhu tulevikus koondatakse täiskasvanutele pakutavad eesti keele kui teise keele õppe teenused.
- **Laiendatud on Üleilmakooli tegevust**, sh pakutavate kursuste arvu (29), ning alustatud nii individuaalsete kui väikerühma veebitundide pakkumist. Üleilmakoolis õpib 2021/22. õa-l 250 õpilast. Haridusprojektide konkursi raames toetati 62 välismaal eesti keele õpetamisega seotud projekti. Eestikeelset õppevara saadeti 69 õpetuskohale välismaal. Alustati veebikoolituste sarjaga „Eesti lapse ja noore õpetamine välismaal“. Eestis toimunud suvistest eesti keele ja meele laagritest võttis osa 90 väliseesti last vanuses 12–17 aastat. 18–26-aastastele korraldatud noortevahetus tõi Eestisse 40 väliseesti noort.
- **Anti välja kuus stipendiumi** (stipendiumid on nii keeleõppeaastaks kui ka tasemeõppesse sisenemiseks) Eesti kõrgkoolides ja kutseõppeasutustes õppimiseks.
- **Jätkati Euroopa Nõukogu Euroopa keeleõppe raamdokumendi sõsarväljaande⁵ tõlkimist eesti keelde ja sellega seotud terminitööd.** Alustati uuenduste levitamist Eesti õpetajate ja teiste keeletespialistide seas.
- Võõrkeelte õpiviiside, õpikohtade ja keelte valikute mitmekesistamiseks **jätkati saksa keele õppe toetamist ringitundides ja soome keele kui B-võõrkeele õppe toetamist** koostöös kultuuriinstitiutidega, samuti toetati prantsuse keele õpet edendavaid tegevusi. **Jätkati CertiLingua programmi rakendamist** (2021. aastal sai sertifikaadi neli Eesti õpilast).
- **Korraldati Euroopa keeleõppe tunnuskirja⁶ konkurs** (tunnuskiri omistati Elva Gümnaasiumile 8. üleriigilise tõlkevõistluse korraldamise eest).
- **Jätkati Eesti Võõrkeeleõpetajate Liidu (EVÕL) ja erialaorganisatsioonide tegevuse toetamist.** Soome ja prantsuse keele õpetajate enesetäiendust on lisaks toetatud koostöös Soome Instituudi ja Prantsuse Instituudiga.
- **Jätkati koostööd Euroopa Nõukogu Euroopa Nüüdiskeelte Keskusega**, sh Eesti kontaktisiku kaudu (EVÕLi juhatuse liige) ning ka projekti „The future of language education in the light of Covid. Lessons learned and ways forward“ raames. Eesti keelde tõlgiti noorele õppijale Euroopa keeli tutvustav teatmik („Lara keeleretk läbi Euroopa“⁷).

Hinnang tegevuste tulemuslikkusele

Keeleõppe valdkonnas on eesti keele arengukava strateegiline eesmärk tagada kõigi Eesti elanike eesti keele oskus ja see, et Eestis väärtustataks teiste keelte oskust. 2021. aasta tegevused on olnud tulemuslikud ja nendega tuleb järgnevatel aastatel jätkata.

Fookuses on olnud täiskasvanute eesti keele õppe valdkonna kitsaskohad (sh keeleõppe korraldus, kvaliteet ja tulemuslikkus). Eesti keele õpet ja oskust saab arendada, laiendades e-õppe võimalusi, parandades haridustöötajate keeleoskust ja arendades nüüdisaegseid hindamisvahendeid. Alustati liikumist elektroonilise keskkonna poole, mis tulevikus toob ühte kohta kokku kõik täiskasvanute eesti keele kui teise keele õpet toetavad keeleõppeteenused.

Jätkatud on välismaal eesti keele õppe pakkumist ja toetatud Üleilmakooli tegevust, et tagada eesti päritolu noorte seotus eesti keelega ja võimalus tagasi pöördudes ladusalt kohaneda Eesti haridussüsteemiga.

⁵ Euroopa keeleõppe raamdokumendi sõsarväljaanne (2020), <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>. Dokument asendab 2018. aastal avaldatud versiooni: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.

⁶ <https://www.hm.ee/et/tegevused/keeled/voorkeelte-ope-eestis>

⁷ https://www.hm.ee/sites/default/files/keeleretk_labi_euroopa.pdf

Mitmekeelsuse toetamiseks on edendatud keeleõpetajate omavahelist koostööd (mh koostöös Eesti Võõrkeeleõpetajate Liiduga), toetatud võõrkeeleõppe laiendamist (mh koostöös kultuuriinstitiutidega, et edendada saksa, prantsuse ja soome keele õpet) ja tunnustatud edukaid keeleõppeprojekte. Eesti keeleõpetajatele on tutvustatud Euroopa keeleõppe raamdokumendi sõsarväljaande uuendusi ning rakendamisvõimalusi.